

**WYMAGANIA EDUKACYJNE ORAZ KRYTERIA OCENIANIA DLA
PSM W OPOLU**

SPECJALNOŚĆ INSTRUMENTALISTYKA

SPECJALIZACJA - Trąbka

DRUGI ETAP EDUKACYJNY

Autor: mgr Klaudiusz Lisoń

**Opracowane w oparciu o Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
z dnia 14 sierpnia 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach
szkolnictwa artystycznego**

Dz.U. z 2019 r., poz. 1637

Opole 2019

Wymagania edukacyjne dla klasy trąbki PSM II stopnia w Opolu

CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA OGÓLNE

- 1) szanowanie dziedzictwa kulturowego własnego i innych narodów;
- 2) przestrzeganie zasad kultury i etyki, prawa autorskiego oraz innych aktów prawnych związanych z ochroną dóbr kultury;
- 3) znajomość historii dziedziny artystycznej, w obszarze której działa uczeń;
- 4) zdobycie wiedzy niezbędnej do prawidłowej realizacji zadań praktycznych w dziedzinie artystycznej reprezentowanej przez ucznia;
- 5) znajomość związków zachodzących między różnymi dziedzinami sztuki;
- 6) aktywne uczestnictwo w życiu kulturalnym;
- 7) umiejętność prezentacji własnych dokonań;
- 8) umiejętność kreatywnej realizacji zadań z wykorzystaniem wrażliwości artystycznej;
- 9) umiejętność oceny jakości wykonywanych zadań;
- 10) umiejętność realizacji zadań i projektów artystycznych w zakresie wyuczonej specjalności indywidualnie i zespołowo;
- 11) umiejętność pracy w zespole w ramach przydzielonych zadań, z świadomością współodpowiedzialności za efekt końcowy wspólnej pracy;
- 12) umiejętność nawiązywania kontaktów i współpracy z muzykami zespołu;
- 13) budowanie relacji opartych na zaufaniu;
- 14) prezentowanie aktywnej postawy w działaniu;
- 15) umiejętność organizacji własnej pracy;
- 16) dbanie o bezpieczne i higieniczne warunki swojej pracy oraz o kondycję fizyczną i zdrowie;
- 17) umiejętność konsekwentnego dążenia do celu;
- 18) przewidywanie skutków podejmowanych działań;
- 19) umiejętność stosowania sposobów radzenia sobie ze stresem, w szczególności z tremą;
- 20) aktualizowanie wiedzy i doskonalenie umiejętności zawodowych;
- 21) umiejętność wyszukiwania, dokonywania wyboru i oceny informacji zawartych w różnych tekstach kultury;
- 22) wykorzystywanie technologii informacyjnej i komunikacyjnej w realizacji zadań artystycznych do pogłębienia wiedzy i doskonalenia umiejętności;
- 23) przygotowanie do kontynuowania nauki;
- 24) umiejętność pracy nad własnym rozwojem artystycznym i zawodowym;
- 25) umiejętność świadomego określania swoich możliwości.

CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE

1. Doskonalenie gry na instrumencie

Uczeń:

- 1) zna historię, budowę i odmiany instrumentu w pełnym zakresie;
- 2) prawidłowo posługuje się aparatem gry, osiągając swobodę i biegłość techniczną;

- 3) posiada umiejętności techniczne, umożliwiające stosowanie różnych rodzajów artykulacji;
- 4) aktywnie współpracuje z akompaniatorem;
- 5) potrafi czytać nuty a vista i transponować na miarę swoich możliwości;
- 6) poznaje i włącza do swojego repertuaru wybrane fragmenty partii orkiestrowych;
- 7) rozwija i kontroluje technikę gry (ćwiczenia alikwotowe i gamowe).

2. Kształcenie umiejętności samodzielnej pracy

Uczeń:

- 1) samodzielnie pracuje nad materiałem muzycznym;
- 2) wytrwale dąży do osiągnięcia zamierzonego celu;
- 3) świadomie i prawidłowo organizuje swój plan pracy;
- 4) potrafi dokonać analizy i oceny własnej gry;
- 5) posługuje się różnymi technikami zapamiętywania;
- 6) posiada umiejętności do kreatywnej interpretacji utworu;
- 7) wykonuje utwór zgodnie z budową formalną i ze stylem epoki.

3. Kształcenie rozwoju i przygotowanie do aktywnego udziału w życiu muzycznym

Uczeń:

- 1) realizuje w sposób odpowiedzialny powierzone mu obowiązki i zadania w małych i dużych zespołach muzycznych;
- 2) ma poczucie współodpowiedzialności za efekt końcowy pracy w zespole

MATERIAŁ NAUCZANIA:

1. Kształcenie i doskonalenie elementów techniki warsztatu instrumentalnego

- opanowanie techniki gry z uwzględnieniem zaawansowanej biegłości technicznej palców, pracy języka oraz zmiennej plastyki warg, umożliwiającej różne rodzaje artykulacji.
- opanowanie swobodnego posługiwania się oddechem, zadęciem, układem prawej i lewej ręki, palcowaniem.
- umiejętność swobodnego wykorzystania gry w skali instrumentu (fis-c3).
- kształtowanie odpowiedniej estetyki brzmienia.
- opanowanie umiejętności korekty intonacji podczas produkcji a także umiejętność należytego dostrojenia instrumentu,
- umiejętność posługiwania się pochodem tonów naturalnych, pochodów gamowych, ćwiczeń gamowłasciwych, schematów wprawkowych itp..
- opanowanie etud technicznych o zróżnicowanej problematyce technicznej i rytmicznej w celu poprawy techniki wykonawczej
- poznanie wokaliz melodycznych w celu poprawy emisji dźwięku i umiejętności formowania frazy muzycznej,
- poznanie formy koncertu lub concertina, sonaty lub sonatiny, utworu dowolnego, utworu kameralnego, studiów orkiestrowych (przygotowanych fragmentów).
- Umiejętność konserwacji instrumentu. Znajomość historii i różnych odmian instrumentu – transpozycje (c,es,a)

2. Kształcenie i doskonalenie umiejętności interpretacyjnych

- frazowanie i operowania zróżnicowaną barwą i sposobami artykulacji, dynamiki i agogiki,
- interpretowanie utworu zgodnie z jego budową formalną i charakterem epoki,
- rozumienie pojęć muzycznych, samodzielne odnajdowanie środków wyrazu i określanie charakteru utworu.
- stopniowe wdrażanie do samodzielnego przygotowania utworów
- Umiejętność grania a vista utworów z uwzględnieniem prawidłowej artykulacji, dynamiki, frazowania, intonacji, metroritmiki.
- Obycie estradowe - umiejętność koncentracji oraz opanowania tremy podczas wykonywania utworu.
- Umiejętność współpracy z akompaniatorem oraz gry w różnych formach muzykowania zespołowego (duety, tria)
- wykonywanie ze zrozumieniem różnorodnych form muzycznych:
 - ✓ utwory na trąbkę solo,
 - ✓ koncert, concertino,
 - ✓ sonata, suita,
 - ✓ wariacje,
 - ✓ miniatury, utwory wirtuozowskie,
 - ✓ utwory kameralne (duety, tria, kwartety)
- opanowanie literatury na trąbkę z różnych epok
 - ✓ barok,
 - ✓ klasycyzm
 - ✓ romantyzm
 - ✓ muzyka współczesna
- sięganie po literaturę orkiestrową
 - ✓ partie solowe znanych dzieł muzyki orkiestrowej – orkiestry symfonicznej,
 - ✓ partie solowe dzieł muzyki orkiestrowej – orkiestry dętej,
 - ✓ partie kompozycji kameralnych
- doskonalenie pamięci muzycznej poprzez opanowanie wybranych utworów na pamięć,

3. Udział w obowiązkowych przesłuchaniach CEA.

4. Obowiązkowy udział w koncertach szkolnych, audycjach sekcyjnych i klasowych i przesłuchaniach co najmniej raz w każdym semestrze.

Uczniom wyjątkowo zdolnym pedagog ma prawo rozszerzyć wymagania edukacyjne o elementy wykraczające poza wymagania przewidziane dla realizowanej przez ucznia klasy.

Zadania techniczno – wykonawcze Semestr I

- poznanie historia trąbki – uczniowie rozpoczynający naukę
- poznanie sposobów konserwacji i użytkowania instrumentu – uczniowie rozpoczynający naukę
- omówienie dalszych ścieżek rozwoju i ewentualnych zmian warsztatowych
- opanowanie pełnej skali instrumentu
- kształtowanie prawidłowego oddechu i dźwięku.
- opanowanie gam do 4 znaków (tercje, pasaż, D7)
- ćwiczenia i etiudy w semestrze do wyboru dla problematyki warsztatowo-wykonawczej
- utwory z towarzyszeniem fortepianu
- udział w audycji klasowej (omówienie mocnych i słabych stron w grze poszczególnych uczniów przez nauczyciela, próba samooceny dokonywana przez uczniów, ocena współpracy z akompaniatorem
- gra a'vista

Semestr II

- dalsza praca nad skalą instrumentu
- kształtowanie prawidłowego oddechu i dźwięku.
- opanowanie gam do 4 znaków (tercje, pasaż, D7)
- ćwiczenia i etiudy w semestrze do wyboru dla problematyki warsztatowo-wykonawczej
- utwory z towarzyszeniem fortepianu
- udział w audycji klasowej (omówienie mocnych i słabych stron w grze poszczególnych uczniów przez nauczyciela, próba samooceny dokonywana przez uczniów, ocena współpracy z akompaniatorem

Program przesłuchania śródrocznego:

- Przygotowana gama durowa i mollowa.
- Jedna przygotowana wcześniej etiuda
- Jedna etiuda wylosowana spośród przerobionych
- Utwór z towarzyszeniem fortepianu
- gra a' vista

Program egzaminu promocyjnego:

- Przygotowana gama durowa i mollowa.
- Jedna przygotowana wcześniej etiuda
- Jedna etiuda wylosowana spośród przerobionych
- Utwór z towarzyszeniem fortepianu
- gra a' vista

KL. II

Zadania techniczno - wykonawcze Semestr I

- dalsza praca nad wdechem i wydechem
- ćwiczenia na rozgrywanie
- ćwiczenia wyrabiające biegłość palców
- doskonalenie czytania nut
- praca nad rytmem, intonacją, artykulacją
- graniu duetów
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- dalsza praca nad skalą instrumentu
- gamy do 4 znaków (tercje, kwarty, pasaż, D7, pasaże w przewrotach)
- etiudy i ćwiczenia w semestrze
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Semestr II

- dalsza praca nad oddechem
- ćwiczenia na rozgrywanie
- ćwiczenia wyrabiające biegłość palców
- doskonalenie czytania nut
- praca nad rytmem, intonacją, artykulacją
- graniu duetów
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- poszerzenie skali (drugi rok nauki)
- gamy do 4 znaków (tercje, kwarty, pasaż, D7, pasaże w przewrotach)
- etiudy i ćwiczenia w semestrze do wyboru dla problematyki warsztatowo-wykonawczej
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Program przesłuchania śródrocznego:

- Przygotowana gama durowa i mollowa.
- Jedna przygotowana wcześniej etiuda
- Jedna etiuda wylosowana spośród przerobionych
- Utwór z towarzyszeniem fortepianu
- gra a vista

Program egzaminu promocyjnego:

- Przygotowana gama durowa i mollowa.
- Jedna przygotowana wcześniej etiuda
- Jedna etiuda wylosowana spośród przerobionych
- Utwór z towarzyszeniem fortepianu
- gra a vista

KL.III

Zadania techniczno – wykonawcze Semestr I

- dalsza praca nad wdechem i wydechem
- ćwiczenia na rozgrywanie
- ćwiczenia wyrabiające biegłość palców
- doskonalenie czytania nut
- praca nad rytmem, intonacją, artykulacją
- graniu duetów
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- dalsza praca nad skalą instrumentu
- gamy do 5 znaków (tercje, kwarty, pasaż, D7, pasaże w przewrotach)
- etiudy i ćwiczenia w semestrze
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Semestr II

- dalsza praca nad wdechem i wydechem
- ćwiczenia na rozgrywanie
- ćwiczenia wyrabiające biegłość palców
- doskonalenie czytania nut
- praca nad rytmem, intonacją, artykulacją
- graniu duetów
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- dalsza praca nad skalą instrumentu
- gamy do 5 znaków (tercje, kwarty, pasaż, D7, pasaże w przewrotach)
- etiudy i ćwiczenia w semestrze
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Program przesłuchania śródrocznego:

- Przygotowana gama durowa i mollowa.
- Jedna przygotowana wcześniej etiuda
- Jedna etiuda wylosowana spośród przerobionych
- Utwór z towarzyszeniem fortepianu
- gra a vista

Program egzaminu promocyjnego:

- Przygotowana gama durowa i mollowa.
- Jedna przygotowana wcześniej etiuda
- Jedna etiuda wylosowana spośród przerobionych
- Utwór z towarzyszeniem fortepianu
- gra a vista

KL.IV

Zadania techniczno – wykonawcze Semestr I

- dalsza praca nad wdechem i wydechem
- ćwiczenia na rozgrywanie
- ćwiczenia wyrabiające biegłość palców
- doskonalenie czytania nut
- praca nad rytmem, intonacją, artykulacją
- granie duetów
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- wprowadzanie podwójnego i potrójnego staccata
- wprowadzenie prostych transpozycji
- gamy do 6 znaków (tercje, kwarty, pasaż, D7, pasaże w przewrotach)
- etiudy i ćwiczenia w semestrze
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Semestr II

- dalsza praca nad wdechem i wydechem
- ćwiczenia na rozgrywanie
- ćwiczenia wyrabiające biegłość palców
- doskonalenie czytania nut
- praca nad rytmem, intonacją, artykulacją
- granie duetów
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- wprowadzanie podwójnego i potrójnego staccata
- wprowadzenie prostych transpozycji
- gamy do 6 znaków (tercje, kwarty, pasaż, D7, pasaże w przewrotach)
- etiudy i ćwiczenia w semestrze
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Program przesłuchania śródrocznego:

- Przygotowana gama durowa i mollowa
- Jedna przygotowana wcześniej etiuda
- Jedna etiuda wylosowana spośród przerobionych
- Utwór z towarzyszeniem fortepianu –utwór cykliczny lub jego część oraz utwór dowolny
- gra a'vista

Program egzaminu promocyjnego:

- Przygotowana gama durowa i mollowa
- Jedna przygotowana wcześniej etiuda
- Jedna etiuda wylosowana spośród przerobionych
- Utwór z towarzyszeniem fortepianu –utwór cykliczny lub jego część oraz utwór dowolny
- gra a vista

KL.V

Zadania techniczno – wykonawcze Semestr I

- dalsza praca nad wdechem i wydechem
- ćwiczenia na rozgrywanie
- ćwiczenia wyrabiające biegłość palców
- doskonalenie czytania nut
- praca nad rytmem, intonacją, artykulacją
- granie duetów
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- rozwijanie umiejętności w zakresie gry zespołowej
- wprowadzenie prostych transpozycji
- wprowadzanie solówek orkiestrowych
- gamy do 7 znaków (tercje, kwarty, pasaże, D7, pasaże w przewrotach)
- etiudy i ćwiczenia w semestrze
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Semestr II

- dalsza praca nad wdechem i wydechem
- ćwiczenia na rozgrywanie
- ćwiczenia wyrabiające biegłość palców
- doskonalenie czytania nut
- praca nad rytmem, intonacją, artykulacją
- granie duetów

- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- rozwijanie umiejętności w zakresie gry zespołowej
- wprowadzenie prostych transpozycji
- wprowadzanie solówek orkiestrowych
- gamy do 7 znaków (tercje, kwarty, pasaż, D7, pasaże w przewrotach)
- etiudy i ćwiczenia w semestrze
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Program przesłuchania śródrocznego:

- Gama durowa i mollowa
- Jedna przygotowana wcześniej etiuda
- Jedna etiuda wylosowana spośród przerobionych
- Utwór z towarzyszeniem fortepianu – utwór cykliczny koncert lub utwór dowolny

Program egzaminu promocyjnego:

- Gama durowa i mollowa
- Jedna przygotowana wcześniej etiuda
- Jedna etiuda wylosowana spośród przerobionych
- Utwór z towarzyszeniem fortepianu – utwór cykliczny lub koncert lub utwór dowolny

KL. VI

Zadania techniczno – wykonawcze Semestr I

- interpretowanie utworów zgodnie z jego budową formalną i charakterem epoki
- etiudy techniczne i melodyczne
- studia orkiestrowe
- rozwijanie umiejętności gry z akompaniamentem
- gamy do 7 znaków (na stopniach, wszystkie interwały, gama chromatyczna, całotonowa, pasaż zmniejszony i zwiększony)
- przygotowanie programu dyplomowego
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Semestr II

- interpretowanie utworów zgodnie z jego budową formalną i charakterem epoki
- etiudy techniczne i melodyczne
- studia orkiestrowe
- przygotowanie programu dyplomowego (recitalu)
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Udział w obowiązkowym przesłuchaniu technicznym dla uczniów klas dyplomowych w I semestrze:

Program:

- poprawne wykonanie dwóch etiud o zróżnicowanej problematyce technicznej
- prezentacja przygotowanych fragmentów studiów orkiestrowych
- samodzielne przygotowanie i zinterpretowanie fragmentu wskazanego przez komisję utworu. Każdy uczeń otrzyma na kilka minut ćwiczeniówkę a następnie zaprezentuje przygotowany fragment na scenie.

Program egzaminu dyplomowego:

- koncert lub concertino
- sonata lub sonatina
- utwór lub utwory dowolne

Jeden z ww. utworów powinien być wykonany z pamięci.

Kryteria oceniania uczniów klasy trąbki PSM II stopnia w Opolu

Kryteria oceniania:

Uczeń może uzyskać z instrumentu głównego jedną z następujących ocen:

- Celujący
- Bardzo dobry
- Dobry
- Dostateczny
- Dopuszczający
- Niedostateczny

Na ocenę końcowo-roczną ucznia wpływ mają następujące czynniki:

- Stopień spełniania wymogów programowych

- Oceny cząstkowe z przygotowania do zajęć
- Ocena z egzaminu półrocznego
- Oceny ucznia za udział w konkursach, przesłuchaniach i audycjach
- Ocena z egzaminu promocyjnego
- Stopień zaangażowania ucznia w samodzielny rozwój wiedzy i umiejętności wykraczające poza program.

Ocenę celujący otrzymuje uczeń który:

- Dokładnie opanował materiał przewidziany w programie nauczania, a ponad to posiadał wiedzę i umiejętności wykraczające ponad ten program.
- Brał udział w przesłuchaniach regionalnych, konkursach ogólnopolskich lub międzynarodowych uzyskując czołowe lokaty.
- Jego gra na egzaminie promocyjnym jest bezbłędna pod względem technicznym i interesująca od strony muzycznej.
- Systematycznie i aktywnie współpracuje z pedagogiem i z akompaniatorem.
- Angażuje się w życie szkoły poprzez grę w orkiestrze szkolnej i innych działających w niej zespołach.

Ocenę bardzo dobry otrzymuje uczeń który:

- Dokładnie opanował materiał wynikający z programu nauczania wykazując zainteresowanie jego poszerzeniem.
- Brał udział w przesłuchaniach makroregionalnych oraz audycjach muzycznych organizowanych w szkole.
- Reprezentował szkołę na koncertach organizowanych poza szkołą.
- Jego gra na egzaminie promocyjnym jest bezbłędna pod względem technicznym i interesująca od strony muzycznej.
- Systematycznie i aktywnie współpracuje z pedagogiem i z akompaniatorem.

Ocenę dobry otrzymuje uczeń który:

- Realizuje zadania wynikające z programu nauczania lecz nie przekracza jego założeń.
- Brał udział w organizowanych w szkole przesłuchaniach między-szkolnych, szkolnych oraz audycjach muzycznych.
- Na egzaminie promocyjnym gra poprawnie pod względem technicznym oraz interesująco pod względem muzycznym.
- Systematycznie współpracował z pedagogiem i akompaniatorem realizując ich zalecenia.

Ocenę dostateczny otrzymuje uczeń który:

- Realizuje wymagania edukacyjne wynikające z programu nauczania.
- Brał udział w konkursie szkolnym oraz w audycji muzycznej z pozytywnym wynikiem.
- Na egzaminie promocyjnym wykazuje braki techniczne i muzyczne rokujące jednak nadzieje na możliwość rozwoju tych umiejętności.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń który:

- Nie spełnił wymagań edukacyjnych przewidzianego w programie nauczania.
- Nie brał udziału w konkursach (obowiązkowych) oraz audycjach muzycznych.
- Na egzaminie promocyjnym wykazuje duże braki techniczne, muzyczne oraz intonacyjne nie wykluczające jednak możliwości postępów w dalszej nauce.
- Wykazuje brak systematyczności i pilności we współpracy z pedagogiem.
- Rokuje nadzieje na nadrobienie zaległości w przypadku umożliwienia powtórzenia klasy.

Ocena dopuszczająca z instrumentu głównego jest oceną niepromującą, umożliwia jednak powtórzenie klasy.

Ocenę niedostateczny otrzymuje uczeń który:

- Wyraźnie odbiega od wymagań edukacyjnych przewidzianych w programie nauczania dla danej klasy.
- Nie brał udziału w obowiązkowych konkursach oraz w audycjach muzycznych.
- Na egzaminie promocyjnym wykazuje elementarne braki techniczne, muzyczne oraz intonacyjne wykluczające możliwość dalszej nauki.
- Wykazuje brak systematyczności oraz pilności we współpracy z nauczycielem, a także brak zainteresowania przedmiotem.
- Nie rokuje żadnych nadziei na dalszy rozwój muzyczny oraz na możliwość nadrobienia zaległości.
- Ocena niedostateczna z instrumentu głównego jest oceną niepromującą bez możliwości powtarzania klasy.

Opracował:
Klaudiusz Lisoń